

Inleiding

Het fenomeen ‘adviesboeken’ is geen trend die snel overwaait. Voortdurend staan ze boven in de top tien best verkopende boeken en nieuwe titels in dit genre worden dagelijks honderden malen online besteld. Waarschijnlijk zal hun populariteit voorlopig nog niet afnemen, ook al is de ‘wijsheid’ die ze aanbieden zo vluchtig en zal hun oppervlakkigheid na een tijdje vanzelf openbaar worden. Adviesboeken zouden lang zo populair niet zijn als mensen de wijsheid van God zouden aanvaarden, maar wanneer Gods wegen – de adviezen uit de Heilige Schrift – verworpen worden, krijgen zelfs oppervlakkige alternatieven aantrekkingskracht.

Het probleem bij velen van ons is dat we een snelle oplossing zoeken: drie eenvoudige stappen naar het goede leven. In de hectiek van ons geplande agendaleven is het veel makkelijker om een kant-en-klare hap op te warmen dan een uitgebalanceerde maaltijd te bereiden. Om dezelfde reden is het vaak veel makkelijker om een hapsnap boekje over ons probleem te verslinden dan tijd te nemen om in Gods Woord te graven. We ‘hebben geen tijd’ om Hem te leren kennen. Morgen misschien, denken we; vandaag wil ik alleen een paar tips over stressmanagement, mijn huishoudboekje en hoe ik ervoor zorg dat de kinderen zich gedragen.

Een vluchtig kijkje in het Spreukenboek lijkt te bewijzen dat het precies biedt waar wij om verlegen zitten: korte, kernachtige adviezen in twitterstijl. Echter, als we Spreuken benaderen met het idee daar kant-en-klare oplossingen te vinden, zullen we de alomvattende essentie van het boek mislopen: het leren kennen en liefhebben van de Auteur van wijsheid. Alleen door het kennen en liefhebben van God – wat Spreuken ‘de vreze des HEEREN’ noemt – zullen we begrijpen hoe we al die praktische raad moeten toepassen.

Wij vrouwen hebben praktisch advies nodig voor ons leven, maar dat niet alleen. Boven alles moet ons hart gericht zijn op Degene Die al onze praktische zaken bestuurt. Het boek Spreuken onthult de sleutel tot zowel het een als het ander. Tijdloze wijsheid tref je er aan. Hoewel het geschreven is voor specifieke personen – met name jonge mannen in het oude Israël – is de wijsheid die het bevat en de noodzaak die te verkrijgen in iedere tijd hetzelfde, voor mannen en vrouwen. Wat wél aan verandering onderhevig is, zijn de omstandigheden waarin de spreuken toegepast moeten worden. Wij hoeven niet het hoofd te bieden aan de moeilijkheden waarmee de vrouwen destijds geconfronteerd werden. Toch stelt het leven ook ons voor ware uitdagingen:

- Het Bijbelse vrouw-zijn in praktijk brengen in een wereld die ons daarom minacht;
- Seksueel rein blijven in een van seksualiteit doordrenkte maatschappij;
- Onze vrijheid, onafhankelijkheid en materiële middelen wijs gebruiken;
- Een godverheerlijkend huwelijksleven leiden;
- Bijbelse prioriteiten stellen te midden van onze dagelijkse drukte.

Misschien ben je verrast te horen dat het Spreukenboek al deze zaken aan de orde stelt. In feite is er geen enkel levensterrein waarop we de wijsheid van Spreuken niet nodig hebben. Hoe is dat mogelijk? Omdat alle wijsheid als volgt wordt samengevat: ‘De vreze des HEEREN is het beginsel der wijsheid, en de kennis van de Heilige is inzicht’ (Spr. 9:10, naar het Engels). Vergelijk ook Spreuken 1:7, waar staat dat dwazen wijsheid en vermaning verachten. Wanneer je dit inziet en toestemt, ontdek je: ik ben al toegerust voor de praktijk van het dagelijks leven!

Je hebt een boek voor vrouwen in handen, een boek over de wijsheid die uit het Spreukenboek op te diepen is. De negen hoofdstukken kun je zelfstandig lezen of groepsgewijs bespreken aan de hand van de studievragen achterin. Zodra we Spreuken van dichterbij gaan bekijken, zullen we zien dat alle ware wijsheid voortkomt uit de vreze des HEEREN.

'Deel 1: Wat is wijsheid en wat is haar waarde?' is gebaseerd op de hoofdstukken 1-3 en 8-9 van Spreuken. Hier zullen we onderzoeken waarom het najagen van wijsheid de belangrijkste roeping is van iedere christenvrouw. Wat zijn enkele kenmerken van wijze vrouwen?

- Ze erkennen Gods soevereiniteit over alles wat gebeurt;
- Ze onderwerpen zich aan Gods scheppingsorde;
- Ze hebben Christus lief boven alles en iedereen;
- Ze vertrouwen op Gods goedheid;
- Ze beschermen hun hart met de Bijbelse waarheid.

Soms openbaart Spreuken de zegeningen van wijsheid door er dwaasheid tegenover te zetten. We zullen dus niet alleen eigenschappen van wijze mensen bekijken, maar ook die van dwaze.

'Deel 2: Zes dingen die wijze vrouwen weten' past Bijbelse wijsheid toe op zes aspecten van ons leven: onze woorden, vriendschappen, natuurlijke verlangens, emoties, geld en seksualiteit.

'Deel 3: Een portret van wijsheid' biedt een Bijbelse illustratie van alles wat we in deel 1 en 2 zullen bestuderen. De focus ligt hier op de vrouw in Spreuken 31:10-31. Sommige vrouwen voelen zich door haar geïntimideerd, anderen reageren afwijzend. We zullen zien waarom ze verre van intimiderend is. Een goed begrip van haar plaats in het geheel van het Spreukenonderwijs neemt alle vrees weg en kan juist onze liefde voor wijsheid aanwakkeren – een wijsheid die zich op uitgesproken vrouwelijke manieren mag uiten.

Naarmate we meer op haar mogen gaan lijken, zal dat niet alleen ons gezin ten goede komen, maar ook onze gemeente en onze buurtgenoten. Bovenal zal God erdoor verheerlijkt worden.

Achterin vind je een studiegids met vragen die je persoonlijk kunt doorwerken, maar ook goed kunt gebruiken om met andere vrouwen verder te spreken over deze onderwerpen. Per hoofdstuk is één vraag voorzien van

een 🦋. Deze Bijbelstudievragen zullen wat meer beantwoordingstijd vergen.

En indien iemand van u wijsheid ontbreekt,
dat hij ze van God begere,
Die een ieder mild geeft, en niet verwijt;
en zij zal hem gegeven worden. (Jak. 1:5)

The background features a light gray, stylized floral and butterfly design. The design includes swirling lines, leaves, and butterflies, creating a decorative border around the central text. The overall aesthetic is soft and elegant.

DEEL I

**Wat is wijsheid
en wat is
haar waarde?**

Hoofdstuk 1

Wat is wijsheid precies?

Als christenvrouwen in de eenentwintigste eeuw zullen wij niet veel van de ingewikkelde moeilijkheden tegenkomen waarmee de Israëlitische vrouwen in de tijd van de Bijbel geconfronteerd werden. Neem bijvoorbeeld koningin Esther, die moest leren overleven in een harem vol vrouwen die maar één roeping hadden: de koning behagen met hun schoonheid. Zelfs toen Esther al koningin was, stond er een prijs op het mishagen van haar koninklijke echtgenoot: de dood. Andere oudtestamentische vrouwen waren slavin, zoals Hagar. Of ze moesten hun man delen met een andere vrouw, net als Rachel en Lea.

Onze problemen zijn meestal minder levensbedreigend van aard. Toch plaatsen ze ons voor enorme uitdagingen. Wij hebben dezelfde wijsheid nodig die vrouwen duizenden jaren geleden niet konden missen. Maar we willen niet alleen onze stress minimaliseren en onnodige moeilijkheden voorkomen, bovenal willen we God behagen in ieder aspect van ons leven. In dat opzicht verschilt Bijbelse wijsheid fundamenteel van wereldse wijsheid. De wijsheid van de wereld draait om de vraag hoe we onszelf kunnen behagen en zo veel mogelijk kunnen genieten. De wijsheid in Spreuken zwijgt niet over het genieten van het leven; dat is een geschenk van God!

Weet je wat zo mooi is? Zodra we de wijsheid van Spreuken in praktijk gaan brengen, merken we vaak dat allerlei dingen inderdaad makkelijker verlopen. Het lijkt wel of het dagelijks leven een stukje gesmeerder loopt. Dan wordt God openbaar als de Alwijze en ontvangt Hij de eer.

Dat is de wijsheid die we nodig hebben! We hebben haar nodig om *homemakers* te zijn in een wereld die ons dat wil afpakken. We hebben haar nodig om single te zijn wanneer we liever getrouwd waren geweest. We hebben haar nodig om godzalig te leven in een cultuur van grenzeloze vrijheden, onafhankelijkheid en welvaart. Ondergedompeld in een cultuur van oppervlakkig vermaak en flitsscheidingen hebben we de wijsheid van Spreuken nodig om naar de Bijbel te leven. Hoe zouden we anders goede beslissingen kunnen nemen over het onderwijs aan onze kinderen? Hoe zouden we zonder deze wijsheid kunnen navigeren door de immer uitdijende virtuele wereld van het internet?

Al die dingen zullen aan de orde komen. Maar voordat we gaan zien hoe de wijsheid van Spreuken onze individuele situatie raakt, moeten we weten wat de Bijbel precies bedoelt met ‘wijsheid’. Waar komt wijsheid vandaan? Spreuken is daar duidelijk over:

De vreze des HEEREN is het beginsel der wijsheid,
en de kennis van de Heilige is inzicht. (Spr. 9:10, naar het Engels)

Dat roept natuurlijk de volgende vraag op: wat is de vreze des HEEREN? Predikanten vertellen ons dat het ‘ontzag’ betekent. Maar als het altijd ontzag betekent, waarom gebruiken we dat woord dan niet – ‘ontzag voor de HEERE’ – in plaats van vrees? Je moet weten dat het Hebreeuwse grondwoord zowel ‘(hevige) vrees of angst’ betekent als ‘ontzag of (diepe) eerbied’. Het vrees-aspect wordt nogal eens afgezwakt, omdat angst onverzoenbaar lijkt met een liefhebbende God. Toch denk ik dat we het vrees-aspect in ‘de vreze des HEEREN’ dan te snel naast ons neerleggen. Als we de Schrift zorgvuldig bestuderen, zien we dat vrees soms precies betekent wat het zegt – vrees, angst.

Denk bijvoorbeeld eens aan de profeet Jesaja, die God zag en uitriep:

‘Wee mij, want ik verga!’ (Jes. 6:5). Het zien van God wekte op dat moment beslist geen blijde gevoelens op.

Of neem Maria, de moeder van Jezus. Toen de engel Gabriël verscheen en zei: ‘Wees gegroet, gij begenadigde; de Heere is met u; gij zijt gezegend onder de vrouwen’, raakte ze in verwarring. Daarop zei de engel: ‘Vrees niet, Maria; want gij hebt genade bij God gevonden’ (Luk. 1:26-30).

Een derde voorbeeld is Mozes bij het brandende braambos. Toen hij dichterbij kwam, riep God tegen hem vanuit het midden van de struik en zei: ‘Mozes, Mozes! (...) Nader hier niet toe; trek uw schoenen uit van uw voeten; want de plaats waarop gij staat, is heilig land.’ Hoe reageerde Mozes? Hij verborg zijn gezicht, want hij was bevreesd God aan te kijken (Ex. 3:4-6). Soms is ‘vrees’ ontzag gemengd met angst.

Jesaja, Maria en Mozes ervoerden allemaal angst toen God tot hen naderde. Het lijkt geen twijfel dat sommigen die uitzonderlijk dicht tot God gebracht werden, daarbij vrees ervoerden. Waarom? God is toch een goedertieren en liefhebbende God? Hierom: wanneer zondige mensen heel dicht bij God komen, zien ze meer van Wie Hij werkelijk is – Hij is heilig. Zijn heiligheid is een onafscheidelijk onderdeel van Zijn goedertierenheid. Hoe dicht we tot God naderen, hoe meer we zullen zien Wie Hij is en wie wij zijn voor Hem. Dus als jij dat soort vrees kent, die angst, is dat goed nieuws, want juist die vrees leidt tot een diep besef dat je Christus nodig hebt.

Als we onze zonde erkennen voor de heilige God gaan we verlangen naar een Zaligmaker. Wie Hem smeekt om de vervulling van dat verlangen, begrijpt de leer van het christelijk geloof niet alleen, maar gaat daaruit leven – van harte en met vreugde. Ja, de vreze des HEEREN is het begin van wijsheid! Want ware wijsheid wordt alleen in Christus gevonden. Wijsheid is het besef dat Hij alles is.

Nadat deze vrees ons tot Christus uitgedreven heeft, begrijpen we dat predikanten de vreze des HEEREN beschrijven in termen van ontzag en eerbied. We kunnen God kennen als goed, wijs, vaderlijk, heilig, machtig, alwetend en barmhartig *in Christus alleen*. Dit zicht op God veroorzaakt ons ontzag – en ons streven naar een wijs leven, of, anders gezegd, naar heiligheid. Een wijze predikant gaf ons het volgende in overweging:

Is de vreze des HEEREN een verlamdende, psychisch schadelijke notie die we in onze verlichte tijd overgroeid zijn? Het Woord van God stelt dat het een krachtige macht is die de ziel reinigt en haar bekeert van afdwalende en zondige gedachten en daden (Ps. 19:8-9). Laten we onszelf eerlijk afvragen: hoeveel goddeloze gedachten en zondige daden zouden in de kiem gesmoord zijn als wij onze God niet alleen liefhadden, maar Hem ook op de juiste manier vreesden? Een juiste vrees voor de HEERE is een preventieve weldaad. Het voorkomt dat we zonden doen, weerhoudt ons ervan ze te koesteren en jaagt ons weg bij de zonde als we daar toch in vallen. De vreze des HEEREN is het toppunt van wijsheid; het is niet een bekrompen en schadelijk bijgeloof.¹

Dat houden we in gedachten als we gaan onderzoeken wat het betekent om wijs te leven. Wat is wijs leven?

Wijs leven wil zeggen dat alles in ons leven draait om God en niet om onszelf. Voor wijze vrouwen staat God in het middelpunt, niet zichzelf. Wanneer we ons leven richten op God, veranderen onze verlangens en voorkeuren en gaan we steeds meer liefhebben wat God liefheeft en haten wat Hij haat:

De vreze des HEEREN is, te haten het kwade. (Spr. 8:13)

Wijs leven betekent ook: gerechtigheid liefhebben. Is dat op ons van toepassing? Als we eerlijk zijn, moeten we toegeven dat we, zelfs als christenen, de zonde niet haten met alles wat in ons is. Waarom zouden we anders blijven zondigen? We haten de afschuwelijke gevolgen van de zonde in onze wereld, in onze kinderen en in ons eigen leven, maar we zullen de zonde zelf alleen haten naarmate we groeien in de vreze des HEEREN.

Kenmerken van wijsheid

Nu we hebben vastgesteld waar ware wijsheid vandaan komt – de vreze des HEEREN – kunnen we de kenmerken van wijsheid met meer vrucht bespreken.